

Opbrengstgericht en handelingsgericht werken rondom gedrag: het kan!

Het Steunpunt Onderwijs Enschede (SPOE) is een samenwerkingsverband van het openbaar en christelijk onderwijs. SPOE werkt al jaren opbrengstgericht en handelingsgericht aan het verbeteren van het lezen en het rekenen. In juni 2012 lagen de scores van de 43 scholen ver boven het landelijk gemiddelde. Dit schooljaar is SPOE ook gestart met opbrengstgericht en handelingsgericht werken aan gedrag door de implementatie van SWPBS (Schoolwide Positive Behavior Support).

Sandra Koot

Basisteam en breedteteam

SPOE werkt proactief in het kader van Passend onderwijs. Zo heeft elke school een basisteam en een breedteteam. Het basisteam bestaat uit de directeur, de IB'er, de collegiaal-consulent van WSNS en de onderwijsadviseur. Het basisteam werkt handelings- en oplossingsgericht aan het verbeteren en versterken van de cognitieve en pedagogische ontwikkeling. Niet het deficit denken staat centraal, maar het versterken van de leerkrachtvaardigheden. Het breedteteam richt zich op leerlingen met specifieke ondersteuningsbehoeften. Hierin zitten een orthopedagoog, een collegiaal consulent en een leerkracht Passend onderwijs, de ambulante begeleiders van Attendiz. De begeleiders van het breedteteam zijn najaar 2012 gestart met een opleiding tot SWPBS-medewerker. Deze gaan de scholen versterken op gedrag in de basis- en breedteondersteuning. Door de opleiding binnen SPOE te geven, wordt er gewerkt aan duurzaamheid en borging op het datagestuurde werken aan gedrag.

Schoolwide Positive Behavior Support

De twee SBO-scholen zijn als eerste gestart met SWPBS. Een essentieel onderdeel van SWPBS is ouderbetrokkenheid. Door goed na te denken over hoe ouderbetrokkenheid vorm te geven, kwam 90% van de ouders op een eerste ouderavond. Begin 2013 starten de eerste 11 reguliere basisscholen. Alle scholen worden getraind door een externe SWPBS-coach van Educote en PicaPedia. De intern geschoolde SWPBS-medewerkers ondersteunen alle scholen gedurende de implementatie. Met SWPBS maken scholen concreet wat zij qua gedrag van leerlingen verwachten in en om de school. Het opstellen van waarden en normen, en het bepalen van het gewenste gedrag vindt plaats met het schoolteam. Het gewenste gedrag wordt actief aangeleerd en systematisch bekrachtigd. De aanpak richt zich op drie niveaus: de school als geheel, de klassen en de individuele leerlingen die extra begeleiding nodig hebben. Deze niveaus zijn ook te herkennen in opbrengstgericht werken rondom de cognitieve vakken

Opbrengst in gedrag

De scholen sturen op opbrengsten in gedrag. Dat betekent dat ze data verzamelen, analyseren en op basis van deze analyse het onderwijs voor gedrag vormgeven. Richting Passend onderwijs versterken de scholen daarmee hun basisondersteuning en daarmee is de school voorbereid op een eventueel veranderende leerlingpopulatie. Wetenschappelijk onderzoek in de Verenigde Staten en Noorwegen heeft al aangetoond dat SWPBS positieve effecten heeft op de leerprestaties en het welbevinden van kinderen en leerkrachten:

- gewenst gedrag van leerlingen (en medewerkers) neemt toe
- effectieve leertijd van leerlingen wordt vergroot
- we spreken gezamenlijk eenzelfde taal in het team als met ouders
- minder leerlingen in de leerlingenzorg
- bewust bekwame leraren
- schoolbrede verantwoordelijkheid voor gedrag.

Elke school start het implementatietraject met het vormen van een PBS-team. Hierin zitten leerkrachten, ondersteunend personeel, eventueel ouders en ketenpartners, en een opgeleide SWPBS-medewerker.

Dit PBS-team is verantwoordelijk voor het analyseren van data en het onderbouwen van de beslissingen die genomen worden op basis van deze data. Op deze manier ontwikkelen de scholen een continuüm van evidence based interventies die gedrag en leren ondersteunen. Ze gebruiken data om beslissingen te nemen en problemen op school op te lossen. Het PBS-team implementeert SWPBS en meet de resultaten door regelmatig te screenen op de cognitieve en sociaal-emotionele ontwikkelingsresultaten van alle leerlingen. Zij integreren onderwijs en zorg en denken na over het actief betrekken van ouders bij het onderwijsproces en SWPBS.

Data-analyse

Data-analyse door het PBS-team geeft waardevolle informatie. Deze data worden verzameld door observaties, filmopnames, enquêtes en incidentenregistratie. Dit geeft informatie over:

- Hoe ziet het probleemgedrag er precies uit?
- Welk gedrag zien we het meest?
- Wie is erbij betrokken?
- Waar en wanneer vond het plaats?
- Welke leraar heeft het probleemgedrag geregistreerd?
- Hoeveel incidenten zijn er geregistreerd in een maand?

Op grond van deze objectieve data bepaalt men welke acties er gewenst zijn: is er extra ondersteuning nodig voor de leraar of de leerling? Moeten de gedragsverwachtingen nog eens onder de aandacht worden gebracht? Leerkrachten registreren pas een incident als de leerling niet gereageerd heeft op een voorspelbare en ingeefde reactieprocedure. De incidenten worden geregistreerd in een Excelbestand of in het IRIS Schoolveiligheid registratiesysteem. Dit laats te systeem is te koppelen aan de meest gangbare administratiesystemen. Administreren valt mee: uit ervaring blijkt een leerkracht per maand slechts 2-3 incidenten te hoeven registreren.

SAMENVATTING

Nederland kent diverse gedragsmanagementsystemen, het enige systeem dat datagestuurde werkt. Bestaande programma's op een school worden opgenomen in deze opbrengstgericht aanpak. Het grote voordeel is dat je binnen een schoolteam eenzelfde taal spreekt als het gaat om goed gedrag en incidenten. Daarmee zijn we af van 'het subjectieve onderbuikgevoel'. Gedragsproblemen zijn interactieproblemen, waardoor we als leerkracht verschillend tegen gedragsuitingen aan kunnen kijken.

www.sbo-spinaker.nl/Uploads/bijlage/artikel_pbs_op_sbo-scholen.pdf